

Ezer év rejtélye

AZ INKÁK ARANYA KIÁLLÍTÁS A KOMPLEXBEN

A március óta nyitva tartó kiállítás folyamatosan fogadja látogatóit, szünnap nélkül, napi tizenegy órán át. Óriási az érdeklődés, és nem érdemtelenül. A Király utcai Komplex impozáns föld alatti kiállítótere különös hangulatot sugallnak rusztikus falaikkal, a tárlat professzionális megvilágításával és kivitelezésével. Egy letűnt korszak egzotikus világa tárul elénk a több mint százötven relikvia látványával. Azonban az is az igazsághoz tartozik, hogy ennek az anyagnak csupán valamivel több mint a felét teszik ki a zömmel aranyból, néhol ezüstből és elenyésző számban tűzaranyozott rézből készült tárgyak. A többi lelet kerámiából van, edények, szobrocskák, használati eszközök, amelyek igen magas formakultúráról tanúskodnak. Mellettük kis számban csodálatosan szép, jelentéstartalmakat hordozó szöttesek is szerepelnek. A kézművesség csúcsát képviselő kerámiák és textilek ezúttal nem közvetlenül Dél-Amerikából érkeztek, hanem a Szegedi Tudományegyetem és a nagykanizsai Thúry György Múzeum gyűjteményének anyagát képezik. A szervezők vélt szándéka szerint szervesen illeszkednek a koncepcióhoz, amelyben mintegy kiegészítik a titokzatos inka civilizáció és más, őket megelőző – az arany kultuszát elindító – prekolumbián kultúrák életmódjáról, szokásairól alkotandó képet.

A belső összetűzések folytán felbomlóban lévő Inka Birodalmat 1532-ben Francisco Pizarróval az élen szállták meg a spanyol hódítók. Bár a helyiek barátként fogadták az európaiakat, a támadók kegyetlenül pusztították a lakosságot. Elrabolták a kincseket, és azok jelentős részét nyomban be is olvasztották, majd tömbökben kontinensünkre szállították (a 16–17. században közel 200 tonna aranyat és 17 ezer tonna ezüstöt vittek el a térségből). Ebből adódóan az artefaktumok tekintélyes része mindörökre eltűnt, a megmentettek művészi és

Aranyszobor | Gold statue | Peru, Frías-kultúra, 200–600, magasság: 9 cm, 22 g
(Museo Oro del Perú, Lima)

Fotó: Varga Gábor György

Arany szőrtelenítő csipesz összefonódó kígyókkal
 Gold hair removing tweezers with intertwining serpents
 Peru, Frías-kultúra, 200–600, 10 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Arany szőrtelenítő csipesz majomfejes díszítéssel
 Gold hair removing tweezers adorned with monkey head
 Peru, Frías-kultúra, 200–600, 9 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Arany szőrtelenítő csipesz kígyós motívummal
 Gold hair removing tweezers with snake motif
 Peru, Frías-kultúra, 200–600, 16 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Hatsoros arany nyaklánc | Gold necklace of six strands
 Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, hosszúság: 55 cm, 324 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Arany áldozati vérpohár | Gold cup for blood sacrifice
 Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, 897 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Madár- és majomfigurás aranykanál, krizokollaberakással
 Gold spoon with bird and monkey figures and chrysocolla inlay
 Peru, Frías-kultúra, 200–600, teljes hosszúság: 17 cm, 41 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Arany fülkorongpár, krizokollával | Gold pair of ear discs with chrysocolla
 Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, 40 g
 (Museo Oro del Perú, Lima)
 Fotó: Varga Gábor György

Arany szertartási kés (Tumi) krizokollával
Gold ritual knife (Tumi) with chrysocolla
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra,
1000–1476, hosszúság: 35 cm, 455 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Az Inkák Aranya című kiállítás (részlet) | The Treasure of the Incas (exhibition photo) | Komplex, Budapest, 2019
Fotó: JVS Group

történeti értéke azonban felbecsülhetetlen. Nem tudok kibújni a bőrrömből, ötvösként természetesen alaposan szemügyre vettem a tárgyakat. Esztétikai értékükön túl, lenyűgözött az a sokrétű mesterségbeli tudás és leleményesség, amellyel a korabeli ötvösök remekeit készítették. Szerszámkezelésük, forrasztási módszereik, anyagtúrési ismereteik igen fejlett szintről árulkodnak. De sajnos semmilyen információval nem rendelkezünk az egykori műhelyekről, eszközeikről, technikai eljárásaikról. Tevékenységükről, munkakörülményeikről csupán feltételezéseink lehetnek. Jó néhány kiállított tárgyról sincsenek kielégítő adataink. Például arról sem, hogy az egyes kellékeket (ivóedények, szőrtelenítő kések, maszkok, fülkorongok, melldíszek, orrkarikák, koronák stb.) kik használhatták és milyen alkalmakkor. Nem tudhatjuk, hogy a hierarchikus rendszer szabályozta viselésüket, használatukat, vagy a gyakran emberáldozatokkal járó vallási rituálék eszközei voltak-e. Hogy az előszeretettel alkalmazott krizokollához (kék-kékeszöld ásvány) fűződött-e valamilyen hiedelem, ahhoz hasonló, ahogy sokan a mai napig is gyógyító hatásának tartják. Valószínűsítem, hogy ezekről a *fehér foltokról* nem tehetnek a kutatók, hiszen e kérdésekre autentikus források nélkül képtelenség hiteles választ adni. Amit mégis tudni lehet e legendás kultúrák világáról, a fényűző Inka Birodalom lakóinak szokásairól, babonáiról, a spanyol hódítás történetéről, arról a több helyen is látható rövidfilmvetítések és a táblákon lévő jól olvasható ismertetések tájékoztatnak.

Külön erénye a kiállításnak az a terem, amelyben 3D eszközök segítségével a látogató szinte valóságos részesevé válik a birodalom korabeli történéseinek.

Madár alakú aranykorsó | Bird-shaped gold jug
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, 8x13x19 cm, 143 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Összességében, a limai Museo Oro del Perú gyűjteményének budapesti kiállítása maradandó élménnyel ajándékozza meg publikumát az egyedülállóan sajátos és eredeti, tudományos ismeretekben bővelkedő anyagával, miközben betekintést enged egy példátlan szervezetszerű állam kultúrájának zárt világába, melyet mind a mai napig misztikum övez.

A JVS Group által rendezett kiállítás minden nap 9-től 20 óráig várja érdeklődő közönségét Budapesten, a VI. kerületi Király utca 26. szám alatt.

ZOLTÁN Tamás
ötvös iparművész

(Az Inkák Aranya. Komplex, Budapest, 2019. március 13-tól 2019 őszéig. A kiállítás kurátorai: Szikossy Ildikó és Varga András)